

Sanktuarium
Matki Bożej
Trybunalskiej

Relacje legendarne

Z powstaniem obrazu Matki Bożej Trybunalskiej związane są dwie legendy. W pierwszej, bardziej popularnej, opowieść ogniskuje wokół dzieł jednego z miejscowych kapłanów, który został pogrzebany żywcem w kopalni wapna funkcjonującej pod Sulejowem. Wszelkie próby wydobycia go z potrzasku okazały się daremne. Wtedy młody kapłan zwrócił się o pomoc do Najświętszej Maryi Panny, a ta ocaliła go w cudowny sposób. Istnieje jednakże jeszcze jedna wersja podania, zgodnie z którą wspomniany kapłan dostał się do niewoli Tatarów, podczas jednego z najazdów. Trudno jednak stwierdzić, czy rzecz dotyczyła wielkiego najazdu z połowy XII w., czy też działalności tatarskich czambułów w XVI-XVII w. Tak czy inaczej, Boża Matka miała uwolnić nieszczęśliwego księdza z niewoli, w której groziła mu pewna śmierć. W obydwu legendach konkluzją jest ta sama – wdzięczny kapłan udał się na pielgrzymkę do Rzymu, gdzie zamówił obraz Pocieszenia Najświętszej Maryi Panny, który następnie przywiózł do Piotrkowa.

Fakty dotyczące historii
powstania obrazu

Niestety nie istnieją pewne informacje o rzeczywistej historii powstania obrazu. Powstało kilka teorii. Według najbardziej popularnej wizerunek powstał we Włoszech, jednakże również uprawione wydają się być wersje sugerujące Czechy lub południowe Niemcy. Nieco więcej informacji przyniosły prace konserwatorskie, zakończone w 2006 r. przez Jakuba Bałtowskiego. Badania wykazały, że obraz powstał jako owoc etapu przejściowego

między gotykiem a renesansem. Wskazuje na to m.in. użycie prawdziwego złota wyłącznie dla ozdobienia koron i berła, a nie jak w gotyku – podczas malowania tła. Istotne było również zrekonstruowanie sposobu przygotowania obrazu – specjalne warstwy (podłoże z trzech desek olchowych, przejrzysty biały grunt, następnie ciemnoszara imprimatur) pod właściwym wizerunkiem postaci wskazują na typ XVI-wiecznego malarstwa cechowego.

Czasy Trybunału Koronnego

Zgodnie z najstarszymi zapisami historycznymi obraz pojawił się w Piotrkowie w 1580 r., w związku z ustanowieniem w mieście siedziby Trybunału Koronnego, najwyższego sądu Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wizerunek trafił do kościoła św. Jakuba (Fara), gdzie zwyczajowo odprawiano uroczystą Mszę Św. rozpoczynającą każdej jesieni obrady trybunału. Następnie obraz przenoszono podczas specjalnej procesji do kaplicy sądowej w nieistniejącym już ratuszu w Ryńku Trybunalskim. W ceremonii brali udział deputaci trybunalscy, sędziowie i palestranci, żołnierze Chorągwi Trybunalskiej pilnujący porządku podczas obrad sądu oraz zjeżdżająca do miasta szlachta i piotrkowscy mieszcianie. Codziennie rano w kaplicy odprawiano przed obrazem Mszę Św. w intencji sprawiedliwych sądów. W obecności wizerunku składali również przysięgę deputaci, sędziowie i świadkowie w poszczególnych procesach. Po zakończeniu sesji trybunału, które zwykle przypadało na przełomie zimy i wiosny, obraz wracał w uroczystej procesji do kościoła farnego, gdzie odprawiano też z tej okazji specjalne nabożeństwo.

Czas zaborów i „uwięzienie”
obrazu

Kiedy w 1792 r., w okresie drugiego rozbioru Rzeczypospolitej,

ogłoszono zakończenie funkcjonowania Trybunału Koronnego, święty wizerunek został zamknięty w archiwum znajdującym się w piotrkowskim ratuszu. Jak się później okazało, okres tego swobodnego uwięzienia obrazu trwał przez następne trzydzieści siedem lat. Obraz zwrócono społeczności piotrkowskiej dopiero w 1829 r., dzięki staraniom o. Józefa Szeleskiego, pijara, który sprawował wówczas funkcję rektora kościoła pojezuickiego p.w. św. Franciszka Ksawerego. Przeniesieniu wizerunku z ratusza do obecnego kościoła oo. Jezuitów towarzyszył ogromny tłum wiernych, którzy pamiętali o Matce Trybunalskiej pomimo kilkudziesięciu lat „niewoli”. Istotnym wydarzeniem w okresie zaborów dla piotrkowskiego wizerunku były również obchody 50-lecia ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny w 1905 r. Obraz Matki Bożej Trybunalskiej przewieziono wówczas na Wielką Wystawę Marińską w Warszawie, gdzie stanowił jeden z najważniejszych eksponatów, mający znaczenie dla formowania się polskiego patriotyzmu ze względu na jego związki z jedną z najstarszych centralnych instytucji sądowniczych nowożytnej Europy.

Obraz Matki Bożej Trybunalskiej

Prace konserwatorskie

Pierwsze prace renowacyjne wizerunku miały miejsce w 1868 r. Dwadzieścia dwa lata później, podczas odnowienia ołtarza głównego, dokonano również ponownej konserwacji obrazu. Niestety, w 1900 r. drewniana podstawa obrazu została zaatakowana przez szkodniki i konieczne było dokonanie ponownych prac renowacyjnych. Do kolejnej, tym razem gruntownej konserwacji malowidła doszło dopiero po zakończeniu II Wojny Światowej, w 1949 r. Usunięto wówczas dodawane do obrazu elementy z XVII-XX w., m.in. srebrne sukienki oraz wota dziękczynne. Dwadzieścia pięć lat później konserwatorzy poprzez sklejanie podobrazia oraz usunięcie przemalowań przywrócili obrazowi historyczny wygląd. Ostatnie prace renowacyjne zakończyły się w 2006 r., w związku z papieską koronacją wizerunku.

Koronacja Obrazu Matki Bożej
Trybunalskiej

Zwieńczeniem rozpoczętych w roku 2000 prac polegających na odnowieniu świątyni oo. Jezuitów były uroczystości związane ze staraniami podjętymi w celu koronacji wizerunku Matki Bożej Trybunalskiej. Do poświęcenia koron przez św. Jana Pawła II doszło w Rzymie 27 października 2004 r. w obecności ówczesnego Ojca Superiora Klasztoru oo. Jezuitów Andrzeja Lemieša i reprezentującego Miasto Piotrków Trybunalski wiceprezenta Krzysztofa Chojniaka. Koronacji obrazu dokonał natomiast Ojciec Święty Benedykt XVI podczas uroczystej Mszy Św. na placu Piłsudskiego w Warszawie, która odbyła się w Dzień Matki, 26 maja 2006 r. Była to pierwsza koronacja dokonana podczas pontyfikatu tego papieża, a zarazem jedyna w czasie jego pielgrzymki do Polski. Uroczystości dziękczynne za

koronację obrazu Matki Bożej Trybunalskiej odbyły się natomiast w Piotrkowie Trybunalskim, w dniach 22-23 września 2006 r. Uczestniczyli w nich najwyżsi hierarchowie z księdzem kardynałem Stanisławem Dziwiszem na czele, a także przedstawiciele Sejmu i Senatu RP pod przewodnictwem ówczesnego Marszałka Sejmu RP Marka Jurka. Rok później, 2 marca 2007 r., Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Kurii Rzymskiej wydała dekret, zgodnie z którym Matka Boża Trybunalska została ogłoszona patronką polskich parlamentarzystów. Kopia obrazu trafiła zaś do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Wnętrze Sanktuarium Matki Bożej Trybunalskiej

Ikonografia

Wizerunek należy do tradycyjnych przedstawień maryjnych. Wymiary obrazu – 103,5 cm szerokości i 145,5 cm wysokości. Maryja ujęta jest jako półpostać, siedząca, w sukni koloru czerwonego (oznaczającego władzę królewską i krew męczeńską). Zewnętrzne okrycie to płaszcz

koloru błękitnego, podkreślającego, że Maryja była Bogurodzicą, Matką Bożą. Suknia i płaszcz zakończone są bordiurą zdobioną perłami. Głowę wieńczy korona i złoty łańcuch, a także diadem z dwunastu pereł. Ich liczba nawiązuje do przedstawień z Apokalipsy św. Jana (Ap 12,1), natomiast perły to symbole światła i pierwiastka żeńskiego. Korona i łańcuch ozdobione są szlachetnymi kamieniami. Prawą dłoń Matka Boża przytrzymuje Jezusa, natomiast w lewej trzyma królewskie jabłko. Dzieciątko Jezus odkryte jest atlasową szalą, która podkreśla jego królewską godność. Podobnie jak w przypadku Maryi, głowę Syna Bożego zdobi korona i diadem z 12 pereł. W tym przypadku liczba ta nawiązuje do apostołów, zaś perły oznaczają światło wiedzy i prawdy, które zostanie jednakowoż dopiero odkryte (Jezus z obrazu jest bardzo młody i nie rozpoczął jeszcze swojej działalności kaznodziejskiej). Perły oznaczają również naukę Chrystusa i Królestwo Boże. W prawej ręce postać trzyma berto, uzupełnienie jabłka dzierzzonego przez Jego Matkę. W drugiej dłoni Jezus trzyma dwa kwiaty, prawdopodobnie zwykłe goździki polne. Postać wręcza je osobie stojącej przed obrazem. Dwa palce, kciuk i wskazujący, łącząc się oznaczają prawdopodobnie dwie natury Jezusa Chrystusa, boską i ludzką. Pozostałe palce są również połączone, co symbolizuje Trójcę Św. Warto podkreślić dwie geometryczne zależności widoczne na obrazie. Po pierwsze przekątne obrazu przecinają się na sercu Matki Bożej, co przypomina o podkreślanym w Ewangeliach fakcie, iż Maryja rozważała i zachowywała wszystkie sprawy swego Syna w swoim sercu. Fakt szczególnie istotny w wizerunku Matki Pocieszenia, do której uciekają się liczni wierni. Po drugie, podobnie jak w ikonach prawosławnych, postaci Maryi i Jezusa wpisane są w trójkąt, ukierunkowany wierzchołkiem w górę, ku niebu, co jest symbolem Boga Trójjedynego.

Modlitwa do Matki Bożej
Trybunalskiej

Matko Boża, Niepokalana Maryjo! Zwracam się z ufnością do Ciebie w obrazie Matki Bożej Trybunalskiej. Jesteś tu wzywana jako Pani Pocieszenia, którego Źródłem jest miłość Ojca, objawiona przez Twego Syna i Ducha Świętego Pocieszyciela. Wejrzyj, o Pani i Matko na potrzeby Twoich dzieci, do których i ja pragnę należeć. Tobie jako Matce oddaję całe moje życie z wiarą i nadzieją, że napełni mnie Boża miłość i pozwoli przezwyciężać wszelkie trudności, także w naszej Ojczyźnie, którą - będąc patronką parlamentarzystów i władzy sądowniczej - opiekujesz się na wieki wieków. Amen

Sanktuarium Matki Bożej
Trybunalskiej
ul. Pijarska 4
97-300 Piotrków Trybunalski
tel. (+48) 44 647 01 51
email:
sanktuarium@mbtrybunalska.pl
www.mbtrybunalska.pl

Uroczystości dziękczynne za koronację obrazu Matki Bożej Trybunalskiej w Piotrkowie - 22-23.09.2006r.

Witaj Maryjo, Trybunalska
Pani

- Witaj Maryjo, Trybunalska Pani,
Stoją przed Tobą słudzy Ci oddani.
W swoją opiekę przyjmij nas na nowo,
Królowo Świata i Polski Królowo.
Ref: Kochamy Cię, sławimy Cię,
o Matko Trybunalska.
Błogosław nam, dopomóż nam,
niechaj nam sprzyja Twa łaska.
- Tyś w Trybunale Koronnym
bywała,
Nad sprawiedliwym wyrokiem
czuwała.
Dziś prosz Jezusa, Jego Boże
Serce,
Aby nie karał nas grzeszących
wielce.
- Sprawiedliwości słowca
Rodzicielko,
Tyś łaski pełna i władzę masz
wielką,
Spraw, aby Polska zapatrzona
w Ciebie
Wiernie służyła Bogu Ojcu
w niebie.
- Choć zasiadając na
Piotrkowskim Tronie
Złotą koroną zdobisz święte
skronie,
Choć szatę Twoją stroją cenne
perły,
Bądź naszą Matką, prosi Cię lud
wierny.

PIOTRKÓW
TRYBUNALSKI
SANKTUARIA MARYJNE

